

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 1 grudnia 1990 r.

w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym.

Na podstawie art. 204 § 1 i 3 Kodeksu pracy zarządza się, co następuje:

§ 1. Zabronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach określonych w wykazie prac wzbronionych młodocianym, stanowiącym załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Zezwala się na zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac wzbronionych na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego, jeżeli prace te są przewidziane w programach praktycznej nauki zawodu.

§ 3. 1. Zatrudnianie młodocianych przy pracach, o których mowa w § 2, nie może mieć charakteru pracy stałej, lecz powinno ograniczać się do zaznajamiania młodocianych z czynnościami podstawowymi, niezbędnymi do wykonywania zawodu.

2. Czas zatrudnienia młodocianych przy pracach, o których mowa w § 2, powinien być każdorazowo odnotowany w dokumentacji praktycznej nauki zawodu, określonej przez Ministra Edukacji Narodowej na podstawie odrębnych przepisów.

§ 4. 1. Zakłady pracy, opierając się na wykazie prac wzbronionych, o którym mowa w § 1, powinny określić wykaz stanowisk pracy i rodzaje prac wzbronionych dla młodocianych oraz wykaz stanowisk pracy i prac dozwolonych w celu odbycia przygotowania zawodowego.

2. W każdej jednostce organizacyjnej zakładu pracy zatrudniającej młodocianych powinien znajdować się w widocznym miejscu wykaz stanowisk roboczych, na których jest wzbronione zatrudnianie młodocianych.

3. W ustalaniu wykazu, o którym mowa w ust. 1, powinien uczestniczyć lekarz sprawujący opiekę profilaktyczną nad młodocianymi w zakładzie pracy.

§ 5. Zakłady pracy zatrudniające młodocianych przy pracach, o których mowa w § 2, są obowiązane zapewnić szczególną ochronę ich stanu zdrowia, a w szczególności:

- 1) organizować pracę i zajęcia młodocianych w taki sposób, by na terenie zakładu pracy znajdowali się zawsze pod opieką wyznaczonej w tym celu osoby,
- 2) organizować przerwy w pracy młodocianych dla ich odpoczynku w pomieszczeniach izolowanych od czynników uciążliwych, występujących na danym stanowisku pracy,

- 3) przestrzegać stosowania przez młodocianych właściwej odzieży ochronnej i sprzętu ochrony osobistej, zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przeprowadzać instruktaż wyjaśniający podstawy skutecznego stosowania środków ochrony osobistej (indywidualnej) i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 6. Zatrudnianie młodocianych w celu przygotowania zawodowego powinno odbywać się pod nadzorem nauczycieli zawodu, instruktorów praktycznej nauki zawodu lub innych osób uprawnionych do prowadzenia praktycznej nauki zawodu.

§ 7. Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 września 1958 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym (Dz. U. Nr 64, poz. 312 i Nr 71, poz. 355 oraz z 1970 r. Nr 10, poz. 86),
- 2) rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 lipca 1959 r. w sprawie zezwolenia na zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac wzbronionych (Dz. U. Nr 44, poz. 275, z 1960 r. Nr 19, poz. 118, z 1964 r. Nr 29, poz. 189, z 1968 r. Nr 23, poz. 154 i z 1973 r. Nr 37, poz. 216) oraz
- 3) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1987 r. w sprawie zatrudniania młodocianych w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac wzbronionych w górnictwie węglowym (Dz. U. Nr 14, poz. 86).

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że przepis § 4 wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *T. Mazowiecki*

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 1990 r. (poz. 500)

WYKAZ PRAC WZBRONIONYCH MŁODOCIANYM

I. Prace wzbronione, związane z nadmiernym wysiłkiem fizycznym i transportem ciężarów oraz wymuszoną pozycją ciała

1. Obciążenie pracą fizyczną

- 1) Wzbronione są młodocianym prace polegające wyłącznie na podnoszeniu, przenoszeniu i przewożeniu ciężarów i prace wymagające powtarzania dużej liczby jedno-

rodnych ruchów. Czynności te mogą być wykonywane przez młodocianych tylko w zakresie niezbędnym do nauki zawodu, jeżeli czas ich wykonywania nie przekracza 1/3 czasu pracy młodocianego.

- 2) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których najwyższe wartości obciążenia pracą fizyczną, mierzone wydatkiem energetycznym netto na wykonywanie pracy, przekraczają:

Wiek	Dziewczęta				Chłopcy			
	kJ/ min.	kcal/ min.	kJ/ 6 godz.	kcal/ 6 godz.	kJ/ min.	kcal/ min.	kJ/ 6 godz.	kcal/ 6 godz.
do ukończenia 16 roku życia	9,2	2,2	1800	430	11,3	2,7	2600	620
od 16 do ukończenia 18 roku życia	10,5	2,5	2300	550	12,6	3,0	3030	720

Uwaga: 1 kcal = 4,19 kJ

2. Dźwiganie ciężarów i ich transport

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach załadunkowych i wyładunkowych, przy przetaczaniu beczek, bali, kłoców itp., przy przewożeniu ciężarów samojezdnymi środkami transportu,
- 2) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy ręcznym dźwiganiu i przenoszeniu ciężarów oraz ręcznej obsłudze dźwigni, korb, kół sterowniczych, przy których niezbędna jest siła przekraczająca następujące wartości:

Wiek	Przy obciążeniu jednostkowym (w N) przeciętnie do 4 × na godzinę w czasie zmiany roboczej	
	dziewczęta	chłopcy
do ukończenia 16 roku życia	100	150
od 16 do ukończenia 18 roku życia	200	250
	Przy powtarzalnym obciążeniu	
do ukończenia 16 roku życia	50	80
od 16 do ukończenia 18 roku życia	80	120

Uwaga: 1 N = ok. 0,1 kG

- 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy nożnej obsłudze elementów urządzeń (pedałów, przycisków nożnych itp.) wymagających sił przekraczających następujące wartości:

Wiek	Przy obciążeniu jednostkowym (w N) przeciętnie do 4 × na godzinę w czasie zmiany roboczej	
	dziewczęta	chłopcy
do ukończenia 16 roku życia	160	200
od 16 do ukończenia 18 roku życia	200	250
	Przy powtarzalnym obciążeniu	
do ukończenia 16 roku życia	80	100
od 16 do ukończenia 18 roku życia	100	150

Uwaga: 1 N = ok. 0,1 kG

- 4) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy ręcznym przenoszeniu ciężarów pod górę, tj. po pochylniach, schodach, których maksymalny kąt nachylenia przekracza 30°, a wysokość tych urządzeń — 5 m, jeżeli obciążenie przekracza:

Wiek	Przy obciążeniu jednostkowym (w N) przeciętnie do 4 × na godzinę w czasie zmiany roboczej	
	dziewczęta	chłopcy
do ukończenia 16 roku życia	50	80
od 16 do ukończenia 18 roku życia	100	150
	Przy powtarzalnym obciążeniu	
do ukończenia 16 roku życia	30	50
od 16 do ukończenia 18 roku życia	50	80

3. Przewożenie ciężarów na taczkach jednokołowych

- 1) Wzbronione jest młodocianym chłopcom do ukończenia 16 roku życia oraz dziewczętom do ukończenia 18 roku życia przewożenie ciężarów na taczkach jednokołowych.
- 2) Dozwolone jest młodocianym chłopcom po ukończeniu 16 roku życia przewożenie ładunków o masie do 50 kg po powierzchni gładkiej, utwardzonej lub po pomostach zbitych z desek trwale zamocowanych, jeżeli pochylenie powierzchni nie przekracza 2%.

4. Przewożenie ciężarów na wózkach 2-kołowych poruszanych ręcznie

- 1) Wzbronione jest przewożenie ciężarów wyżej wymienionymi wózkami młodocianym chłopcom do ukończenia 16 roku życia oraz dziewczętom do ukończenia 18 roku życia.
- 2) Dozwolone jest młodocianym chłopcom po ukończeniu 16 roku życia przewożenie po powierzchni gładkiej ładunków o masie do 80 kg, jeżeli pochylenie powierzchni nie przekracza 2%, a po powierzchni nierównej — ciężarów do 50 kg, jeżeli pochylenie powierzchni nie przekracza 1%.

5. Przewożenie ciężarów na wózkach 3- lub 4-kołowych poruszanych ręcznie

- 1) Wzbronione jest młodocianym chłopcom i dziewczętom do ukończenia 16 roku życia przewożenie ładunków na wymienionych wózkach.
- 2) Dozwolone jest młodocianym po ukończeniu 16 roku życia przewożenie ładunków o masie: dziewczętom do 50 kg oraz chłopcom do 80 kg, jeżeli pochylenie powierzchni nie przekracza 2%.

6. Przewożenie ciężarów na wózkach poruszanych ręcznie po szynach

- 1) Wzbronione jest młodocianym dziewczętom i chłopcom do 16 roku życia przewożenie ładunków w wagonikach, kolebach przemieszczanych ręcznie po szynach.
- 2) Dozwolone jest młodocianym po ukończeniu 16 roku życia przewożenie ładunków w wagonikach, kolebach przemieszczanych ręcznie po szynach o masie: dziewczętom do 300 kg oraz chłopcom do 400 kg, jeżeli pochylenie toru nie przekracza 1%.

Uwaga: Wielkość ciężarów wymienionych w ust. 3 pkt 2, ust. 4 pkt 2, ust. 5 pkt 2 i ust. 6 pkt 2 obejmuje również wagę urządzenia transportowego.

7. Prace wymagające stale wymuszonej i niewygodnej pozycji ciała

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach wymagających stale wymuszonej i niewygodnej pozycji ciała:
 - pochylonej lub w przysiadzie,
 - leżącej, na boku lub na wznak, w tym w szczególności przy remoncie pojazdów mechanicznych,
 - na kolanach, w tym w szczególności przy ręcznym cyklinowaniu podłóg, przy pracach brukarskich, posadzgarskich itp.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodzie mechanika pojazdów samochodowych, przy pracach wymagających wymuszonej pozycji ciała nie dłużej niż w ciągu 3 godzin na dobę.
- 3) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 16 lat, w zakresie nauki zawodu posadzkarza oraz montera nawierzchni drogowych, przy pracach brukarskich nie dłużej niż w ciągu 3 godzin na dobę.

II. Prace w obciążającym mikroklimacie środowiska pracy

1. Mikroklimat gorący

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w mikroklimacie gorącym, jeśli zostaną przekroczone wartości 2/3 najwyższego dopuszczalnego obciążenia cieplnego (NDN) określonego przepisami w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, w tym w szczególności obsługa suszarni; spiekanie i prażenie rud, walcowanie, wytapianie, rozlewanie i odlewanie metali lub ich stopów, naprawa pieców hutniczych; obsługa pieców do termicznej obróbki cieplnej; w hutach szkła i przetwórnictwie szkła — obsługa pieców do wytapiania i odprężania; naprawa pieców szklarskich na gorąco, formowanie szkła oraz wszelkie prace na pomostach czynnych pieców do wytapiania szkła; przy wypalaniu dolomitu i wapna; gotowanie asfaltu i prace z gorącym asfaltem; bezpośrednia obsługa pieców piekarniczych, prace przy gotowaniu karmelu w kociołkach.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie chłopców w wieku powyżej 17 lat w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodach:
 - a) hutnika wielkopiecownika,
 - b) hutnika stalownika,
 - c) hutnika walcownikaw hutach żelaza i stali pod następującymi warunkami:
 - szkolenie praktyczne powinno polegać na stopniowym wprowadzaniu młodocianego w działalność produkcyjną w danym zawodzie pod kierunkiem wyznaczonego instruktora, poczynając od obserwacji procesów produkcyjnych, poprzez wstępne ćwiczenia na stanowiskach szkoleniowych i prace pomocnicze przy obsłudze stanowisk roboczych wyznaczonych programem nauczania w okresie nie przekraczającym 24 godzin tygodniowo,
 - zapewnienia na stanowiskach pełnej obsady pracowników,
 - wyłączenia, w odniesieniu do młodocianych, prac normowanych i akordowych,

- ograniczenia czasu zajęć młodocianych na odcinkach wielkich pieców, w wydziałach stalowni i na wydziałach walcowni do 2 godzin na dobę, z tym że we wszystkich wydziałach szkolenie praktyczne będzie ograniczone do stanowisk bezpiecznych i do prac na zimno,
 - wyłączenia praktycznej nauki zawodu przez młodocianych na spiekalniach, w hali namiarowej i gardzieli wielkich pieców w halach odlewniczych i lejniczych, przy mieszalnikach w stalowniach oraz walcowniach blach, rur i drutu.
- 3) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w zakresie nauki zawodu:
 - a) hutnika szkła — chłopców w wieku powyżej 17 lat — do 3 godzin na dobę, z wyłączeniem wydmuchiwania ustnego,
 - b) piekarza — w wieku powyżej 16 lat — przy bezpośredniej obsłudze pieców piekarniczych w zakładach zmechanizowanych — do 3 godzin na dobę,
 - c) cukiernika, karmelarza i czekoladziarza — w wieku powyżej 17 lat — przy produkcji wyrobów czekoladowych i z mas karmelowych do 3 godzin na dobę.

2. Mikroklimat zimny

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w mikroklimacie zimnym, tj. w temperaturze powietrza niższej niż +14°C, a także przy wilgotności względnej wyższej od 65% lub prędkości ruchu powietrza przekraczającej 0,5 m/s, w tym w szczególności przy pracach w chłodniach, przechowalniach produktów żywnościowych, zamrażalniach, w stałym kontakcie z wodą, solanką i innymi płynami, przy robotach ziemnych w mokrym gruncie — osuszaniu, nawadnianiu, a także gdy występują warunki narażające na stałe przemakanie odzieży, powodujące naruszenie bilansu cieplnego u młodych pracowników.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie i w budownictwie na otwartej przestrzeni w mikroklimacie zimnym pod warunkiem nieprzekraczania 1/3 obciążenia cieplnego dla dorosłych, określonego w polskich normach, i zapewnienia należytej termoizolacyjności odzieży.

3. Mikroklimat zmienny

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku o dużych wahaniami parametrów mikroklimatu — nagle zmiany temperatury powietrza w zakresie 15°C, przy braku możliwości stosowania 15—20-minutowej adaptacji w pomieszczeniach o temperaturze pośredniej.

III. Prace przy nieodpowiednim oświetleniu

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy czynnościach lub w pomieszczeniach, w których parametry oświetlenia nie odpowiadają wymaganiom określonym przez polskie normy.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodzie fotografa, w pomieszczeniach zaciemnionych w wymiarze do 2 godzin dziennie.
- 3) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 17 lat w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego:
 - a) w konserwatoriach filmów,
 - b) w ciemniach filmowych,

- c) przy montażu filmów,
 d) w charakterze pomocy przy obsłudze aparatów projekcyjnych 35 mm wyposażonych w lampy łukowe — pod warunkiem nieprzekraczania przy tych pracach 6 godzin na dobę, a w kabinie kinooperatora — czasu pracy w ciągu 2 seansów.

IV. Prace w hałasie i drganiach

1. Hałas

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym równoważny poziom dźwięku A hałasu ustalonego i nie ustalonego, mierzony zgodnie z polskimi normami, przekracza 80 dB(A) (dla 8-godzinnej ekspozycji na hałas).
- 2) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym równoważny poziom dźwięku A hałasu impulsowego quasi-stacjonarnego, mierzony zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, przekracza 75 dB(A) (dla 8-godzinnej ekspozycji na hałas).
- 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym poziomy ciśnienia akustycznego hałasu ultradźwiękowego, mierzone zgodnie z polskimi normami, przekraczają wartości podane w poniższej tabeli (dla 8-godzinnej ekspozycji na hałas):

Częstotliwość środkowa pasm tercjowych w kHz	Poziom ciśnienia akustycznego w dB
10; 12,5; 16	75
20	85
25	100
31,5; 40; 50; 63; 80; 100	105

- 4) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym poziomy ciśnienia akustycznego hałasu infradźwiękowego, mierzone zgodnie z polskimi normami, przekraczają wartości podane w poniższej tabeli (dla 8-godzinnej ekspozycji na hałas):

Częstotliwość środkowa pasm oktaowych w Hz	Poziom ciśnienia akustycznego w dB
4; 8; 16	85
31,5	80

- 5) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w czasie nauki zawodu w środowisku pracy, w którym wartości zmierzone parametrów hałasu są zwiększone o 5 dB w stosunku do wartości podanych w pkt 1 do 4, pod warunkiem: — ograniczenia ekspozycji na hałas do 4 godzin tygodniowo w pierwszym roku nauczania zawodu oraz do 10 godzin tygodniowo w ostatnim roku nauczania zawodu,

— stosowania ochronników słuchu.

2. Drgania

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym wartość skorygowana przyspieszenia drgań o miejscowym oddziaływaniu, mierzona zgodnie z polskimi normami, przekracza $0,95 \text{ m.s.}^{-2}$ przy ciągłym 480-minutowym oddziaływaniu drgań na organizm.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 17 lat w czasie nauki zawodu w środowisku pracy, w którym wartość skorygowana przyspieszenia drgań o miejscowym oddziaływaniu, określona w pkt 1, jest zwiększona o $0,45 \text{ m.s.}^{-2}$, pod warunkiem ograniczenia czasu ekspozycji na drgania do maksymalnie 10 godzin tygodniowo oraz do 4 godzin dziennie.
- 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym wartość skorygowana przyspieszenia drgań o ogólnym oddziaływaniu, mierzona zgodnie z polskimi normami, przekracza wartości podane w poniższej tabeli dla ciągłego 480-minutowego oddziaływania drgań na organizm:

Kierunek oddziaływania drgań	Wartości skorygowane przyspieszenia drgań w m.s.^{-2}
Z (z)	0,75
X, Y (x, y)	0,55

- 4) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 17 lat w czasie nauki zawodu w środowisku pracy, w którym wartości skorygowane przyspieszenia drgań o ogólnym oddziaływaniu, określone w pkt 3, są zwiększone o $0,35 \text{ m.s.}^{-2}$ dla kierunku oddziaływania drgań Z (z) oraz o $0,25 \text{ m.s.}^{-2}$ dla kierunku oddziaływania drgań X, Y (x, y), pod warunkiem ograniczenia czasu ekspozycji na drgania do maksymalnie 10 godzin tygodniowo oraz do 4 godzin dziennie.

V. Prace w polach elektromagnetycznych, elektrostatycznych i narażających na promieniowanie jonizujące, laserowe, nadfioletowe i podczerwone

1. Pola elektromagnetyczne z pasma częstotliwości 0—300 GHz

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych na stanowiskach pracy, w których natężenie pól bądź gęstość strumienia energii promieniowania przekraczają niżej podane wartości:

Lp.	Zakres częstotliwości	Natężenie pola		Gęstość mocy promieniowania
		elektrycznego	magnetycznego	
1	Pola elektro- i magnetostatyczne	15 kV/m	3 kA/m	
2	Pola częstotliwości przemysłowej (50 Hz)	10 kV/m	0,2 kA/m	
3	Pola częstotliwości 1—100 kHz	100 V/m	10 A/m	
4	Pola wielkiej częstotliwości			
4a	0,1 — 10 MHz	20 V/m	2 A/m	0,1 W/m 1 W/m ²
4b	10 — 300 MHz	7 V/m	50 mA/m	
4c	0,3 — 300 GHz	stacjonarne		
4d	0,3 — 300 GHz	niestacjonarne		

2. Promieniowanie jonizujące

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których istnieje ryzyko narażenia na promieniowanie jonizujące, obciążające ich dawką większą niż wynikająca z naturalnego tła promieniowania, oraz przy pracach z otwartymi źródłami promieniowania jonizującego, stwarzających ryzyko powierzchniowego lub wewnętrznego skażenia organizmu młodocianego substancjami promieniotwórczymi.

3. Promieniowanie laserowe

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach stwarzających ryzyko narażenia na bezpośrednie lub pośrednie promieniowanie laserowe.

4. Promieniowanie nadfioletowe

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach stwarzających ryzyko narażenia na bezpośrednie lub pośrednie promieniowanie nadfioletowe, emitowane przez technologiczne urządzenia przemysłowe, w tym w szczególności spawanie metali, z wyjątkiem odstępstw, o których mowa w ust. 5 pkt 2.

5. Promieniowanie podczerwone

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których istnieje ryzyko narażenia na promieniowanie podczerwone, w tym w szczególności przy spawaniu, cięciu i stapianiu metali za pomocą wysokich temperatur i prace w kuźniach przy piecach grzewczych.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 17 lat w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodach:
 - a) spawacza — przy spawaniu, cięciu i stapianiu metali, z wyłączeniem metali kolorowych oraz spawania wewnątrz zbiorników i pod wodą, nie dłużej niż w ciągu 3 godzin na dobę przy najprostszych i najmniej szkodliwych pracach z tego zakresu,
 - b) ślusarza, hydraulika, monter itp. — przy spawaniu, cięciu i stapianiu metali, z wyłączeniem metali kolorowych oraz spawania wewnątrz zbiorników i pod wodą, nie dłużej niż 3 godziny dziennie w granicach do 60 godzin w całym okresie szkolenia zawodowego, pod warunkiem że młodociani będą je wykonywali pod nadzorem nauczycieli zawodu lub instruktorów spawaczy posiadających kwalifikacje spawacza.
Zatrudnianie młodocianych przy spawaniu, cięciu i stapianiu metali może się odbywać tylko na tych stanowiskach, na których będzie zapewniona sprawnie i skutecznie działająca wentylacja miejscowa i ogólna,
 - c) kowala — przy ręcznych pracach kowalskich z zastosowaniem młotów do 5 kg wagi, nie dłużej niż w ciągu 4 godzin na dobę, przy zachowaniu norm wydatku energetycznego określonych w dz. I, ust. 1, pkt 2 wykazu.

W zakresie nauki w innych zawodach, jak np.

ślusarza, monter itp., jeśli programy nauczania przewidują zapoznanie się szkolonych młodocianych z pracami kowalskimi — zezwala się na zatrudnianie młodocianych przy wyżej wymienionych pracach kowalskich w granicach do 3 godzin dziennie oraz do 60 godzin w całym okresie szkolenia zawodowego.

VI. Prace pod ziemią, poniżej poziomu gruntu i na wysokości

1. Prace pod ziemią

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach pod ziemią.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac pod ziemią w górnictwie węglowym, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodach:
 - a) górnika węglowego,
 - b) mechanika maszyn i urządzeń górnictwa podziemnego,
 - c) elektromontera górnictwa podziemnego,
 - d) monter teletechnicznych urządzeń w górnictwie,
 - e) monter układów elektronowych i automatyki przemysłowej — specjalizacja: urządzenia elektroniki i automatyki w górnictwiena warunkach określonych w pkt 3—7.
- 3) Czas pracy młodocianych pod ziemią nie może przekraczać 14 dni w miesiącu, przy czym czas pracy młodocianych w wieku do 17 lat nie może przekraczać 4 godzin na dobę, a młodocianych w wieku od 17 do 18 lat — 6 godzin na dobę.
- 4) W czasie szkolenia zawodowego młodociani mogą być zatrudniani w polach szkoleniowych, tj. w oddziałach kopalni specjalnie przeznaczonych do szkolenia, lub na stanowiskach szkoleniowych w warsztatach energomechanicznych i w oddziałach ruchowych kopalni pod ziemią, zatwierdzonych dla celów szkoleniowych w planie ruchu zakładu górniczego przez właściwy okręgowy urząd górniczy.
- 5) Zatrudnianie młodocianych na stanowiskach szkoleniowych w warsztatach energomechanicznych i w oddziałach ruchowych kopalni pod ziemią powinno odbywać się przy pełnej obsadzie pracowników dorosłych z odpowiednimi kwalifikacjami zawodowymi.
- 6) Praca młodocianych pod ziemią:
 - może odbywać się po stwierdzeniu zgodności warunków pracy z obowiązującymi przepisami prawa górniczego oraz przepisami i normami higieniczno-sanitarnymi, w tym braku nadmiernych ciśnień, braku zapylenia szkodliwego dla zdrowia, promieniowania jonizującego, nadmiernego hałasu i po zapewnieniu dobrego przewietrzenia, korzystnego mikroklimatu i odpowiedniego oświetlenia, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, wodnego i gazowego oraz dogodnego i bezpiecznego dojścia do miejsca pracy,

- nie może odbywać się w chodnikach wymagających pozycji leżącej lub pochylonej, w miejscach mokrych, przy rabunku, w polach pożarowych oraz w warunkach niebezpiecznych, gdzie wymagana jest duża ostrożność i doświadczenie,
- nie może polegać na dźwiganiu, przenoszeniu i przewożeniu ciężarów ponad normy określone dla młodocianych.

7) **Zatrudnianie młodocianych pod ziemią może odbywać się tylko:**

- pod nadzorem nauczycieli zawodu, zatwierdzonych przez właściwy okręgowy urząd górniczy, lub instruktorów praktycznej nauki zawodu, zatwierdzonych przez kierownika zakładu górniczego, przy czym na jednego instruktora nie może przypadać więcej niż 5 młodocianych,
- zgodnie z programem zajęć praktycznych, opracowanym i zatwierdzonym na podstawie obowiązujących przepisów.

8) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 16 lat przy niektórych rodzajach prac wzbronionych w głębinowych kopalniach rud i kopalniach soli, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodzie górnik, z zachowaniem warunków, o których mowa w pkt 2 do 7, dotyczących zatrudnienia młodocianych w górnictwie węglowym**

2. Prace poniżej poziomu gruntu

- 1) **Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w zagłębieniach o głębokości większej niż 0,7 m, których szerokość jest mniejsza niż dwukrotna głębokość.**
- 2) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w ramach praktycznej nauki zawodu hydraulika, elektromechanika i teletechnika, w zagłębieniach do 1,5 m, które są obudowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.**

3. Prace na wysokości

- 1) **Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach na wysokości powyżej 3 m, w tym w szczególności grożących upadkiem z wysokości: przy budowie, naprawie i czyszczeniu kominów; prace związane z przymusową pozycją ciała, w przestrzeni ograniczonej; prace narażające na zmienny mikroklimat, prowadzone na zewnątrz budynku.**
- 2) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 17 lat przy pracach na wysokości do 10 m, w wymiarze do 2 godzin dziennie, pod warunkiem pełnego zabezpieczenia przed upadkiem i wyłączenia zagrożeń wymienionych w pkt 1 oraz w innych ustępach wykazu.**

4. Prace w kamieniołomach i kopalniach odkrywkowych.

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w kamieniołomach i kopalniach odkrywkowych oraz przy wydobywaniu i przerobie siarki.

VII. Prace w podwyższonym lub obniżonym ciśnieniu

1. Podwyższone ciśnienie

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach w warunkach podwyższonego ciśnienia, w tym w szczególności w komorach wysokich ciśnień lub w innych urządzeniach hiperbarycznych nawodnych albo naziemnych, w urządzeniach komunikacji lotniczej; prace nurków i płetwonurków; prace w kesonach.

2. Obniżone ciśnienie

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w warunkach obniżonego ciśnienia, w tym w szczególności w komorach niskich ciśnień lub w innych urządzeniach hipobarycznych nawodnych lub naziemnych.

VIII. Prace w narażeniu na szkodliwe działanie pyłów

1) **Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach lub w pomieszczeniach, w których są narażeni na szkodliwy wpływ:**

- a) **pyłów o działaniu zwłókniającym i drażniącym, których stężenia przekraczają 2/3 wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń określonych dla dorosłych,**
- b) **pyłów o działaniu uczulającym.**

2) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w zakresie nauki zawodu przędzacza bawełny, wełny i włókien łykowych, przy pracach związanych z przygotowaniem i przeróbką surowców włókienniczych, poprzedzających przędzenie, do zgrzeblarek włócznicze, a przy obróbce lnu i konopi — do czesarek włókna i zgrzeblarek włócznicze; w przędzalniach czesankowych — także przy czesarkach, prasowniczkach i melanżerkach, pod warunkiem że maszyny odpowiadają wymaganiom bezpieczeństwa i higieny pracy oraz w wymiarze do 4 godzin na dobę.**

3) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w zakresie nauki zawodu tkacza dywanów, firanek i koronek oraz dziewiarza przy maszynach kotonowych, przy krosnach i maszynach kotonowych, pod warunkiem że młodociani będą zatrudniani przy tych pracach nie dłużej niż 3 godziny na dobę.**

IX. Prace w kontakcie ze szkodliwymi czynnikami biologicznymi

1) **Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których źródłem zakażenia lub zarażenia może być chory człowiek lub materiał zakaźny pochodzenia ludzkiego, tj. krew, tkanki, mocz, kał itp., w tym w szczególności wszelkie prace w szpitalach (oddziałach) zakaźnych oraz dla nerwowo i psychicznie chorych.**

2) **Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat w zakresie nauki zawodu w placówkach służby zdrowia (z wyjątkiem placówek wymienionych w pkt 1) w wymiarze do 6 godzin na dobę, z wyjątkiem następujących czynności:**

- wynoszenie, mycie i dezynfekcja naczyń z wydaliniami, wydzielinami i innymi materiałami potencjalnie zakaźnymi, mycie chorych zanieczyszczonych, pomoc przy zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych,
 - prace dezynfekcyjne, dezynsekcyjne, deratyzacyjne z zastosowaniem toksycznych środków chemicznych,
 - pobieranie i przenoszenie materiału do badań laboratoryjnych (jak kał, mocz, krew, płwocina itp.),
 - wykonywanie toalety pośmiertnej i prace w prosektorjach.
- 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których występują zagrożenia czynnikami biologicznymi, przenoszonymi na człowieka przez kontakt ze zwierzętami lub produktami pochodzenia zwierzęcego, w tym szczególnie:
- a) drobnoustrojami chorób odzwierzęcych, tj. zoonozami,
 - b) alergenami pochodzenia zwierzęcego: wydaliniami, roztoczem, sierścią, łupieżem zwierząt hodowlanych, pyłem jedwabiu naturalnego, pierzem ptaków, mączką rybną itp. występującymi w hodowli i przetwórstwie.
- 4) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, w zakresie nauki zawodu rymarza, kaletnika, cholewkarza, obuwnika, kuśnierza, przy ręcznym i maszynowym krojeniu skór w wymiarze do 3 godzin na dobę.
- 5) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których występują zagrożenia czynnikami biologicznymi pochodzenia roślinnego lub mikroorganizmami przenoszonymi przez rośliny:
- a) drobnoustrojami występującymi w roślinach, tj. bakteriami, promieniowcami, grzybami itp., które stanowią zagrożenie w trakcie procesów magazynowania, przetwarzania i użytkowania różnych surowców roślinnych,
 - b) pyłami pochodzenia roślinnego, powodującymi stany uczuleniowe, w tym w szczególności pyłami zbożowymi, paszowymi, tytoniowymi i ziół leczniczych.
- 6) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku od 17 lat w zakresie nauki zawodu młynarza przy obsłudze maszyn czyszczących i mielących, pod warunkiem że stężenia pyłów nie przekraczają 2/3 wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń określonych dla dorosłych.
- X. Prace w narażeniu na działanie szkodliwych substancji chemicznych**
1. Substancje rakotwórcze i o prawdopodobnym działaniu rakotwórczym.
- Wzbronione są młodocianym prace w narażeniu na substancje o działaniu rakotwórczym oraz w procesach przemysłowych, w których występują takie substancje, jak również prace z substancjami o prawdopodobnym działaniu rakotwórczym dla ludzi.
- 1) Rakotwórcze czynniki chemiczne:
- a) substancje i preparaty:
 1. 4-Aminobifenyl
 2. Arsen i związki arsenu
 3. Azbest (Aktynolit, Amozyt, Antofilit, Chryzotyl, Krokidolit, Tremolit)
 4. Benzen
 5. Benzydyna
 6. bis-Chlorometylowy eter i Chlorodimetylowy eter (techniczny)
 7. Chromu sześciowartościowego związku
 8. Iperyty (2,2-Dichlorodietylowy siarczek)
 9. 2-Naftyloamina
 10. Nikiel i związki niklu w procesie rafinacji niklu
 11. Oleje łupkowe
 12. Oleje mineralne nie rafinowane lub słabo rafinowane
 13. Paki węglowe
 14. Radon i produkty jego rozpadu
 15. Sadze
 16. Smoły węglowe
 17. Talk zawierający włókna azbestopodobne
 18. Winyłu chlorek
 - b) procesy przemysłowe, w których występują substancje i preparaty rakotwórcze:
 1. Produkcja aluminium
 2. Produkcja auramin
 3. Produkcja gumy
 4. Podziemne kopalnictwo hematytu związane z narażeniem na radon
 5. Produkcja alkoholu izopropylowego metodą mocnych kwasów
 6. Produkcja koksu
 7. Produkcja magnetytu
 8. Produkcja i naprawa mebli przy stosowaniu preparatów zawierających związki rakotwórcze
 9. Produkcja i naprawa obuwia przy stosowaniu preparatów zawierających związki rakotwórcze
 10. Gazyfikacja węgla
 11. Odlewnictwo żelaza i stali przy stosowaniu preparatów zawierających związki rakotwórcze.
- 2) Substancje i preparaty podejrzane o działanie rakotwórcze:
1. Akrylonitryl
 2. Benzo(a)antracen
 3. Benzo(a)piren
 4. Benzydynowe barwniki
 5. Beryl i związki berylu
 6. Bifenyle polichlorowane
 7. Dibenz(a)antracen
 8. Dietylowy siarczan
 9. Dimetylokarbamylowy chlorek
 10. Dimetylowy siarczan
 11. Epichlorohydryna
 12. Etylenu bromek (1,2-dibromoetan)
 13. Etylenu tlenek
 14. Formaldehyd
 15. Kadm i związki kadmu

16. Krzemionka krystaliczna (dیتlenek krzemu krystaliczny)
17. 4,4-Metyleno-bis(2-chloroanilina) (MOCA)
18. Presylenu tlenek
19. Rafinacja ropy naftowej
20. Smoły węglowej frakcje destylacyjne lub mieszaniny frakcji stosowane do konserwacji drewna (olej impregnacyjny, kreozoty)
21. Spaliny silnika Diesla
22. Styrenu tlenek
23. Tris(2,3-dibromopropylo)fosforan
24. Winyłu bromek.

2. Substancje toksyczne

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym mogą być narażeni na działanie następujących substancji chemicznych o wysokiej toksyczności:
 - Aldehydy
 - Alkaloidy
 - Alkohole
 - Aminy
 - Amoniak
 - Anilina
 - Barwniki organiczne — kadziowe, zasadowe, siarkowe, naftoelanowe i nigrozyny
 - Brom i jego związki
 - Chlor i jego związki
 - Chlorowcowe pochodne związków organicznych
 - Chrom i jego związki
 - Czteroetylenek ołowiu i jego roztwory
 - Estry
 - Etery
 - Fenol i jego pochodne
 - Fluor i jego związki
 - Fosfor i jego związki
 - Fosgen
 - Glin
 - Jod i jego związki
 - Kadm i jego związki
 - Kaprolaktam
 - Karbid
 - Ketony
 - Kwas mrówkowy, szczawiowy, stężony kwas octowy
 - Kwas solny, azotowy, siarkowy
 - Mangan i jego związki
 - Masa celulozowa
 - Nitrowe pochodne benzenu i toluenu
 - Pirydyna
 - Podchloryny i chlorany
 - Pokosty, lakiery nitrocelulozowe, lakiery i farby oraz substancje pokrywające, zawierające szkodliwe dla zdrowia składniki (np. farby ołowiowe, minia, glejty, żółcień chromowa oraz farby arsenowe i miedziowe)
 - Rtęć i jej związki
 - Siarka i jej związki
 - Wodorotlenek sodu i potasu
 - Związki cyjanowe (np. cyjanowodór i cyjanki)
 - Związki ołowiu
 - Związki organiczne pochodzące z destylacji smoły pogazowej.

- 2) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym mogą być narażeni na działanie innych związków toksycznych, których stężenie przekracza 2/3 wartości stężeń określonych dla dorosłych.
- 3) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 16 lat, w zakresie nauki zawodu drukarza-trawiacza, przy trawieniu klisz, płyt i cylindrów, pod warunkiem że młodociani będą zatrudnieni tylko w zakładach pracy, które posiadają odpowiednie warunki zapewniające higienę i bezpieczeństwo pracy, oraz że prace te będą wykonywane w granicach najwyżej do 2 godzin dziennie.
- 4) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat w zakresie nauki zawodu farbiarza przy wykańczaniu tkanin oraz zawodu garbarza w wymiarze do 12 godzin na tydzień, pod warunkiem że szkolenie będzie odbywało się w warunkach laboratoryjnych lub w wydzielonych dla celów szkolenia pomieszczeniach odpowiednio wyposażonych.

3. Związki chemiczne zaliczane do najczęstszych alergenów kontaktowych

Wzbronione jest młodocianym wykonywanie prac w kontakcie z następującymi związkami chemicznymi, powodującymi uczulenia:

- Aldehyd glutarowy
- Barwniki azowe
- Bezwodnik kwasu ftalowego
- Bezwodnik maleinowy
- Bromek metylu
- 1,1-Dwuchloroetan
- Dwunitrochlorobenzen
- 4,6-Dwunitrokrezol
- Dwumetyloamina
- Dwumetylohydrazyna
- Fenylodwuamina
- Fenylhydrazyna
- Fluorki
- Formaldehyd
- Fosfor (trójchlorek fosforu)
- Heksachlorocykloheksan
- Hydrochinon
- Hydrazyna
- Izocyjanin fenylu
- Kwas wodorocyjanowy
- Pięciochlorofenol
- Primina
- Rtęć (związki organiczne)
- Sulfanilamid
- Terpentyna
- Tlenek etylenu
- Trójetylenoczteroamina (Tecza, Z-1).

4. Chemiczne środki ochrony roślin

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w środowisku pracy, w którym występują chemiczne środki ochrony roślin zaliczane do I i II klasy toksyczności, w tym w szczególności przy produkcji, magazynowaniu i stosowaniu,

- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych przy pracach z chemicznymi środkami ochrony roślin zaliczanych do środków szkodliwych III, IV i V klasy toksyczności, z wyjątkiem związków o działaniu hormonalnym. Jednorazowy kontakt z tymi środkami nie może przekraczać 2 godzin dziennie, a ekspozycja tygodniowa nie może przekraczać 8 godzin.

5. Leki psychotropowe

Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy wszelkich pracach w kontakcie z lekami psychotropowymi.

XI. Prace zagrażające prawidłowemu rozwojowi psychicznemu

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, przy których mógłby być zagrożony dalszy ich prawidłowy rozwój psychiczny. W szczególności są to prace związane z produkcją, sprzedażą i konsumpcją wyrobów alkoholowych — obsługa konsumentów w zakładach gastronomicznych; ubojem i obróbką poubojową zwierząt; obsługa zakładów kąpielowych i łaźni; prace rakarzy, prace przy sztucznym unasiennianiu zwierząt.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat, uczniów szkół zawodowych, w ramach programu nauczania zawodu kelnera przy obsłudze konsumentów w zakładach gastronomicznych, w których podawany jest alkohol, pod warunkiem że prace te są wykonywane pod kierunkiem nauczyciela lub opiekuna w zakładach kategorii I i „S” w godzinach od 7 do 17, a w innych zakładach od 7 do 15, z wyłączeniem podawania przez nich napojów alkoholowych.
- 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach w warunkach mogących stanowić nadmierne obciążenie psychiczne, np. wymagających odbioru i przetwarzania dużej liczby lub szybko po sobie następujących informacji i podejmowania decyzji związanych z groźnymi następstwami, szczególnie w sytuacjach przymusu czasowego, w tym zwłaszcza obsługa automatycznej linii obróbki, operatora urządzeń sterowniczych.
- 4) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych do lat 16 przy wszelkich pracach w domach wczasowych i turystycznych, pensjonatach i hotelach, w tym hotelach robotniczych, a od 16 do 18 lat przy pracach pokojowych. Zakaz nie dotyczy części gastronomicznej.
- 5) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych w występach i produkcjach zawodowych tancerek i tancerzy w zakładach gastronomicznych

XII. Prace wzbronione ze względu na możliwość urazów u młodocianych i spowodowania zagrożeń dla innych osób

- 1) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach, podczas których są narażeni na zwiększone niebezpieczeństwo urazów i okaleczeń, w tym w szczególności przy pracach związanych z:
 - obsługą młotów mechanicznych, pras, walców, obrabiarek do szybkościowego skrawania, nożyc, kralnic, szarpaczy, obsługą pędni od silnika do przystawek przenoszących ruch na maszyny,
 - szyciem na maszynach wyrobów ciężkich,

- wykonywaniem ręcznym niektórych czynności, jak: nakładanie ostrzy na maszynę, rozbieranie i składanie naprawionych lub czyszczonych maszyn,
 - połowem ryb, ich patroszeniem i filetowaniem oraz wszelkie prace w działach produkcyjnych fabryk przetworów rybnych,
 - rozbiorem, trybowaniem i mieleniem mięsa,
 - obsługą ciągników i maszyn samojezdnych, bezpośrednią obsługą młocarni, sieczkarni i innych maszyn rolniczych, przy których występują zagrożenia wypadkowe, koszeniem kosą, obsługą buhajów, ogierów, knurów i tryków oraz wywozem obornika i gnojowic,
 - obróbką drewna przy użyciu siekiery i pił ręcznych, obsługą pił tarczowych, taśmowych, traków, maszyn do obróbki drewna o bezpośrednim ręcznym posuwie materiału oraz wszelkie prace przy zrywce drewna.
- 2) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w wieku powyżej 16 lat w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodzie:
 - a) wędliniarza i aparatowego przetwórstwa mięsnego oraz kucharza — przy wykrawaniu elementów na mięsa drobne, rozbiorze uzupełniającym i obróbce elementów;
 - b) konserwiarza i aparatowego przetwórstwa rybnego — przy filetowaniu ryb.
 - 3) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach ze stosowaniem środków wybuchowych i łatwo palnych, prowadzeniem ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, obsługą dźwignic, kafarów, kołowrotów, kotłów parowych, urządzeń i naczyń pod ciśnieniem powyżej 0,5 atn, generatorów gazowych i innych urządzeń, których eksploatacja, uszkodzenie i nieprawidłowa czynność zagraża w stopniu większym niż przeciętnie zdrowiu obsługującego i innych osób znajdujących się w pobliżu.
 - 4) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych przy pracach przy liniach napowietrznych i kablowych, będących pod napięciem lub w pobliżu napięcia, w rozdzielniach prądu elektrycznego, w elektrycznych podstacjach, przy transformatorach i nastawniach, wszelkie prace przy obsłudze urządzeń energetycznych i elektrycznych znajdujących się pod napięciem, z wyjątkiem napięcia obniżonego (bezpiecznego) oraz prac konserwacyjnych przy urządzeniach central telefonicznych, wykonywanych przez absolwentów szkół zawodowych.
 - 5) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych chłopców w wieku powyżej 17 lat, w zakresie potrzebnym do przygotowania zawodowego w zawodzie elektromontera, przy pracach związanych z montażem, demontażem i konserwacją linii napowietrznych i kablowych, rozdzielni i stacji transformatorów i nastawni, a także na wysokości do 10 m, przy zastosowaniu wymaganych przepisami energetycznymi środków ochronnych, pod warunkiem całkowitego wyłączenia linii lub urządzeń spod napięcia przy jednoczesnym zabezpieczeniu miejsca pracy w taki sposób, by wykluczone było przypadkowe włączenie tych linii lub urządzeń pod napięcie oraz możliwość przypadkowego zbliżenia się na niebezpieczną odległość do części urządzeń pozostawionych pod napięciem lub ich dotknięcia, oraz zastosowania zabezpieczenia od wyładowań atmosferycznych.

6) Wzbronione jest zatrudnianie młodocianych:

- w transporcie kolejowym: przy pracach na stanowiskach związanych z ruchem pociągów, w tym w szczególności maszynistów pojazdów trakcyjnych i drezyn motorowych, dyżurnych ruchu, konduktorów, manewrowych, ustawiaczy, nastawniczych, zwrotniczych, operatorów maszyn torowych, sprzętaczy wagonów i przyczep oraz przy budowie i utrzymaniu sieci trakcyjnej,
- w transporcie i komunikacji samochodowej i tramwajowej: prace kierowców pojazdów silnikowych i ich pomocników, konduktorów w autobusach, trolejbusach; przy ręcznym przetaczaniu, spinaniu i odczepianiu wagonów i przyczep; zdejmowaniu, nakładaniu i pompowaniu opon samochodowych i ciągnikowych; prace w garażach i konwojentów,
- w żegludze: wszelkie prace na jednostkach pływających oraz prace w portach związane z obsługą techniczną statków i załadunkiem statków, prace na pogłębiarkach i przy wydobywaniu wraków,
- w lotnictwie: prace mechaników, pilotów w samolotach

oraz prace związane z obsługą pasażerów w samolocie.

7) Dozwolone jest zatrudnianie młodocianych w zakresie potrzebnym do nauki zawodu:

- a) monter nawierzchni kolejowej w wydzielonym warsztacie szkolnym, na torach ułożonych wyłącznie dla celów szkoleniowych, na terenie ogrodzonym i nie w bezpośrednim sąsiedztwie czynnych torów kolejowych dla ruchu pociągów,
- b) maszynisty pojazdów trakcyjnych i zawodów związanych z obsługą ruchu pociągów w wydzielonym warsztacie szkolnym, odizolowanym od pociągów znajdujących się w ruchu; zezwolenie dotyczy młodocianych, którzy ukończyli 17 lat,
- c) kierowcy samochodu, gdy program nauki zawodu przewiduje uzyskanie przez ucznia prawa jazdy uprawniającego do kierowania pojazdami samochodowymi,
- d) marynarza i rybaka przy wykonywaniu na jednostkach pływających prac przewidzianych programem praktycznej nauki zawodu, pod bezpośrednim nadzorem nauczycieli lub instruktorów.